

זהר הקדוש

עם ביאור הפתר והפסוק

פרשת חקת+ סדר פטירת אהרן הכהן

המאמר שלפנינו עוסק בענין פטירת אהרן הכהן וקבורתו בהר ההר, ויתבאר בו באריכות כל סדר השתלשלות פטירתו ומקום קבורתו, וכן יתבאר בו סודות מקום קבורתם של משה ונחמיה.

קודם שיבאר סדר פטירת אהרן הכהן, יקדים לבאר הודעת ה' אל משה בענין זה, וחששו של משה מפני החסרון הגדול שייווצר מחמת העדרותו של אהרן:

תא חזי - בוא וראה, **בשעתא דאמר קודשא בריך הוא -** בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא **למשה** (במדבר כ כד) **'אסף אהרן אל עמי'**, שהודיעו על כך שעתיד אהרן להסתלק מן העולם, **אתחלש חילא דיליה** - נחלש הכוח שלו [-של משה], **וידע דהא אתבר דרועא ימינא דיליה** - וידע שהרי נשברה זרוע ימין שלו, שהיא מדת החסד, **ואודעזא כל גופיה** - והזדעזע כל גופו, שנתבהל שיהיה בימיו הזיווג העליון בלתי שלם.

הקדוש ברוך הוא השיב למשה שאין לו לחשוש מפני מיתת אהרן, שהרי הוא מעמיד לפניו את אלעזר בנו שימלא את מקומו וישמש תחתיו:

פיו דאמר - שאמר הקדוש ברוך הוא למשה (שם פסוק כה) **'קח את אהרן ואת אלעזר בנו והעל אתם הר ההר'**, **אמר ליה קודשא בריך הוא -** אמר לו הקדוש ברוך הוא, **משה, הא דרועא אתרא אוזיפנא לך** - הרי זרוע אחרת אני מלווה לך, שאני נותן לך את אלעזר בנו תחתיו, שאף שעיקרו עומד לשמש בימות יהושע בן נון, שנאמר (שם כז יח-כא) **'קח לך את יהושע וגו' ולפני אלעזר הפך יעמד'**, נתנו ה' בהלוואה למשה שישמש לפניו בחייו. ועוד אמר לו, **'הפשט את אהרן וגו' את בגדיו והלבשתם את אלעזר בנו ואהרן יאסף ומת שם'**, **הא אלעזר יהא לגבך זמנא דא תחות אבוי** - הרי אלעזר יהיה אצלך בעת הזאת תחת אביו.

יבאר שאף שנתמנה אלעזר הכהן תחת אהרן, היה חסרונו של אהרן מורגש, וענני הכבוד יוכיחו, שלא חזרו אלא בזכות משה:

ועם כל דא - ועם כל זה שזימן ה' את אלעזר הכהן שישמש תחת אביו, **לא אשלים אתר בההוא זמנא פאבוי** - לא השלים אלעזר ולא מילא את מקומו של אהרן באותו זמן להיות כאביו ממש, **דהא ענני יקר אסתלקו** - שהרי ענני הכבוד הסתלקו עם מיתת

אהרן, **ולא אהדרו אלא בזכותא דמשה** - ולא חזרו אלא בזכותו של משה, **ולא בזכותו של אלעזר**, הרי שלא היה אלעזר במדרגת אהרן ממש.

אחר שביאר את הדין ודברים בין ה' למשה, בא לבאר האופן שקיים משה את ציווי אהרן, ומדוע הקפיד לעשות כן לעיני כל העדה:

לאחר דברי ה' אל משה, נאמר בפרשה (פסוק כז) **'ויעש משה כאשר צוה וגו' ה' ויעלו אל הר ההר לעיני כל העדה'**. **אמאי -** למה הוצרך משה

לעשות כן **'לעיני כל העדה'**, הרי לא ציווה עליו ה' לעשותו לעיני העדה דווקא. **אלא בגין דאהרן הוה רחימא דעמא יתיר מכלא** - בגלל שאהרן היה אוהבו של העם יותר מכולם, מפני שהיה אוהב שלום ורודף שלום בין כל איש ישראל, אנשים ונשים, **ולא יימרון דהא אתנגיד על ידא דמשה** - ולא יאמרו שהרי נמשך דבר מיתתו על ידו של משה. וכדי שלא יאמרו כן, לכן **משה משיב לאהרן במליו עד דסליקו לטורא** - משה משך את אהרן בדברים עד שעלו להר, **וכל ישראל הוו חמאן בשעתא דאפשיט משה לבושי דאהרן ואלביש לון לאלעזר** - וכל ישראל היו רואים בשעה שהפשיט משה את בגדיו של אהרן והלביש אותם לאלעזר, שנאמר (פסוק כח) **'ויפשט משה את אהרן את בגדיו וילבש אתם את אלעזר בנו'**, והוכח לעין כל כי מיתת אהרן היתה על פי ה' וברצונו של אהרן.

תא חזי, בשעתא דאמר קודשא בריך הוא למשה (במדבר כ כד) **'אסף אהרן אל עמי'**, **אתחלש חילא דיליה וידע דהא אתבר דרועא ימינא דיליה, ואודעזא כל גופיה**.

פיו דאמר (שם פסוק כה) **'קח את אהרן ואת אלעזר בנו, אמר ליה קודשא בריך הוא, משה, הא דרועא אתרא אוזיפנא לך, והפשט את אהרן וגו' ואהרן יאסף'** (שם כז יח, כא), **הא אלעזר יהא לגבך זמנא דא תחות אבוי**.

ועם כל דא, לא אשלים אתר ביההוא זמנא פאבוי, דהא ענני יקר אסתלקו, ולא אהדרו אלא בזכותא דמשה, ולא בזכותא דאלעזר.

'ויעש משה כאשר צוה וגו'' (פסוק כז), **אמאי 'לעיני כל העדה'**, **אלא בגין דאהרן הוה רחימא דעמא יתיר מכלא, ולא יימרון דהא אתנגיד על ידא דמשה**. ומשה משיב לאהרן במליו עד דסליקו לטורא, **וכל ישראל הוו חמאן בשעתא דאפשיט משה לבושי דאהרן ואלביש לון לאלעזר**.

מאי טעמא משה, אלא, משה אלבשינון לאהרן ביד סליק לכהנא, הדא הוא דכתיב - **זה הוא שכתוב 'וילבש משה את אהרן את בגדיו, וכתיב -** **וכתוב (ויקרא ח ז) 'וילבש אותו את המעיל', וכיון שלבישת בגדי אהרן היתה על ידי משה, לכן גם השתא - עכשיו בעת סיום כהונתו, משה אעדי מניה מה דיהב ליה - משה הסיר ממנו מה שנתן לו, וקודשא בריך הוא אעדי מניה מה דיהב ליה - וכן גם הקדוש ברוך הוא הסיר ממנו את חלקו מה שנתן לו, כדלהלן.**

לאחר שביאר שמה הפשיט את הבגדים החיצוניים שאותם הלביש לאהרן בתחילת כהונתו, מבאר שגם הקדוש ברוך הוא הפשיט את הבגדים הפנימיים שהלבישו אז:

ותרווייהו אפשיטו ליה לאהרן מכלא - ושניהם, הקדוש ברוך הוא ומשה, הפשיטו את אהרן מן הכל, **ומשה אעדי לבר -** ומשה הסיר את בגדיו מבחוץ, דהיינו הלבושים הגשמיים, **וקודשא בריך הוא לגו -** והקדוש ברוך הוא הסיר את בגדיו מבפנים, דהיינו

משה **קודשא בריך הוא לא אעדי** - ועד דאעדי משה ברוך הוא לא הסיר מבפנים, שזה תלוי בזה, **זכאה חולקא דמשה -** אשרי חלקו של משה.

ממשיך לבאר ענין תמטה והמנוחה שהתקין לו ה' במערה, ומבאר עוד שבפטירת אהרן נסתמה המערה:

זכאה חולקיהון דצדיקייא - אשרי חלקם של הצדיקים, **דקודשא בריך הוא פעי ביקריהון -** שהקדוש ברוך הוא רוצה בכבודם.

במקום אחר, שהוא לפי שהקדים להם הקדוש ברוך הוא לישראל רפואה למכה, כי **בְּאַתֵּר דְּבַעַן יִשְׂרָאֵל לֹא־סִתְּכָנָא בִּיה מִית כָּל חַד וְחַד** - באותו מקום שבו היו צריכים ישראל להסתכן, מחמת שעתידים היו לחטוא שם, בו מת כל אחד ואחד מהאחים ונטמן שם, **בְּגִין לֹא־נָא עֲלִיָּהוּ וְאַשְׁתָּכֹּבֹן** - כדי להגן על ישראל, ובזכותם ניצלו מן הפורענות.

רבי שמעון מתרץ שאכן מקומות קבורתם של משה אהרן ומרים מסודרים על פי סדר רמיזתם בספירות העליונות:

אָבֵל לפי האמת יש לתרץ תירוץ אחר, כי באמת **כָּל חַד וְחַד** אחד אחד **פְּדָא חַי עֲלִיָּהוּ** - כל אחד ואחד מהם מת כפי הראוי עליהם, כל אחד לפי רמז מרכבתו למעלה בספירות, וכדלהלן: **מְרִים** מתה ונקברה **בְּקֶדֶשׁ**, שנאמר (במדבר כ א) **וַיָּשֶׁב הָעָם בְּקֶדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מְרִים וַתִּקָּבֶר שָׁם**, כי מרים היתה מרכבה למלכות, וכן קדש הוא כינוי למלכות, ולכן נמצא קדש **בֵּין צִפּוֹן לְדָרוֹם**, כי מקום המלכות הוא בין שתי זרועות הגוף, חסד מצד דרום וגבורה מצד צפון. **אַהֲרֹן** נקבר **לְסִטְרָא יְמִינָא** - לצד ימין, בהר ההר שהוא בדרומה של ארץ ישראל, וראוי היה שיקבר שם אהרן כי מדתו היא מדת החסד מצד ימין. **מֹשֶׁה** נקבר **בְּדָקָא חַיִּי לִיה** - כפי הראוי לו, בהר נבו הנקרא 'הר העברים', שנאמר (דברים לב מט-נ) **עֲלָה אֶל הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה הָר נְבוֹ וְגו' וּמָת בְּהָר אֲשֶׁר אֵתָּה עֲלָה שְׁפֹה'**, שהוא בצד מזרח, והוא בחינת תפארת, שהוא גם כן ממוצע בין שתי הזרועות, חסד וגבורה, ולכן נקבר שם משה שמדתו היא מדת תפארת, קו האמצעי.

רבי שמעון מוסיף, שאף שכל אחד נקבר במקום אחר, אולם באמת מחוברים הם מקומות קבורתיהם זה בזה, וכן למעלה הספירות העליונות מתאחדות ומתייחדות זו בזו:

אָחִיד **ההוא טוֹרָא לְטוֹרָא דְּאַהֲרֹן** - אותו הר, שהוא הר נבו ששם קבור משה, אוחד את ההר של אהרן, שמחילות הפתוחות בקרקע ממערה למערה, והיינו שתפארת אוחד בזרוע ימינו שהוא חסד ומתאחד עמו, בסוד דרומית מזרחית, **וְכִנִּישׁ לְקַבּוּרָתָא דְּמְרִים לְגַבִּי הוּא טוֹרָא** - והקדוש ברוך הוא אוסף את קבורתה של מרים ומקברה לגבי ההר ההוא של משה דרך המחילות הפתוחות בקרקע, שקבורת משה מתאחדת גם עם קבורת מרים, והיינו שתפארת לאחר שנכלל בחסד מתייחד עם מלכות, בסוד מערבית דרומית, נמצא שם זה שבו נקבר משה **אָחִיד לְתַרִּי סְטָרִי** - אוחד לשני הצדדים, של אהרן ושל מרים, והרי זה כאילו נקברו כולם במקום אחד. **וְעַל דָּא אֲתִקְרִי** - ועל כן נקרא הר נבו שמשה קבור שם (במדבר כז יב) **הַר הָעֵבְרִים**, **דְּתַרִּי סְטָרִי טוֹרָא דְּמַעְבְּרִי וְאָחִיד לְסִטְרָא דָּא וְלִסְטָרָא דָּא** - על שם שני צדדי ההר שהמעבר עובר בו מצד לצד, ונמצא שהוא אוחד לצד זה ולצד זה, לדרום ולמערב.

אֲתִקִּין קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא - התקין הקדוש ברוך הוא **לְאַהֲרֹן** בתוך המערה, **עֲרִסָא וּמִנְרֵתָא דְּדִהְבָּא דְּנִהְרָא** - מטה ומנורה של זהב שמאירה, **וּמִדִּידִיה נָטִיל** - ומשלו לקח אהרן, **מִהֵהוּא מִנְרֵתָא דִּהוּה דְּלִיק בְּכָל יוֹמָא תַרִּי זְמַנִּי** - מהמנורה ההיא שהיה מדליק בכל יום שתי פעמים, ששכר המצוה גרם לו זה. **וְאַסְתִּים פּוּם מַעְרָתָא וְנִחְתָּא** - ולאחר כל זה, נסתם פי המערה וירדו משה ואלעזר.

רבי יהודה חולק על תנא קמא וסובר שפי המערה היה פתוח לעיני כל העדה, ומוסיף למנות דברים נוספים שראו ישראל שמהם ידעו כי מת אהרן:

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לא כפי שאתה אומר שנסתם פי המערה ולא ראו ישראל במיתת אהרן, אלא **פּוּם מַעְרָתָא הוּה פְּתִיחָא** - פי המערה היה פתוח, **דְּכָל יִשְׂרָאֵל הוּו חֲמָאן לְאַהֲרֹן שְׂכִיב** - שכל ישראל היו רואים את אהרן שוכב, **וּבּוֹצִינָא דְּמִנְרֵתָא דְּלִיק קַמִּיה** - ונר של המנורה דלוק לפניו, **וְעֲרִסָה נִפִּיק וְעִיִּיל** - ומיטתו יוצאת ונכנסת, **וְעִנָּא חַד קָאִים עֲלִיה** - וענן אחד עומד עליו, כל זה ראו בני ישראל בעיניהם, **וּכְדִין יָדְעוּ יִשְׂרָאֵל דִּהָא אַהֲרֹן מִית** - ואז ידעו ישראל שהרי אהרן מת. **וְחֲמָו דִּהָא אֲסִתְּלָקוּ** - ועוד סימן היה להם למיתת אהרן, שראו שהרי הסתלקו **עִנָּי כְּבוֹד** שהיו להם במדבר בזכות אהרן, **הָדָא הוּא דְּכַתִּיב** - זה הוא שכתוב בפסוק שלאחריו (פסוק כט) **וַיֵּרָאוּ כָּל הָעֵדָה בִּי גֹעַ אַהֲרֹן וְגו'**, שראו כל זה בעיניהם ממש, **וְהָא אוֹקְמוּהוּ** - והרי העמידוהו. **וְעַל דָּא** - ועל זה **בָּכוּ לְאַהֲרֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל**, שנאמר (שם) **וַיִּבְכּוּ אֶת אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל**, 'כל' בא לרבות **גּוֹבְרִין וְנָשִׁין וְטָף** - אנשים ונשים וטף, כולם בכו על פטירתו, **דִּהָא רַחֲמָא מַפְּלִהוּ הוּה** - שהרי אהוב היה על ישראל יותר מכולם.

לאחר שנתבאר סדר פטירת אהרן הכהן לכל פרטיה, נכנס רבי שמעון לדון בענין מקום קבורתו של אהרן וכן של משה ומרים, ומקשה קושיא בענין זה:

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הֲנִי תִלְתָּא אַחִין עֲלָאִין קְדִישִׁין - אלו שלשה אחים עליונים קדושים, משה אהרן ומרים, שהם רומזים למעלה בספירות העליונות, כל אחד מהם כנגד אבר אחר במרכבה העליונה, אם כן **אָמַי לֹא אֲתִקְבְּרוּ בְּאַתֵּר חַד** - מדוע לא נקברו יחד במקום אחד, והרי בכך

שכל אחד מהם נקבר במקום אחר דומים הם לאדם אחד שמת **וְשִׁיפִין אֲתִבְּדוּ חַד הֶכָא וְחַד הֶכָא וְחַד בְּאַתֵּר אַחֲרָא** - והאברים שלו התפזרו אחד כאן ואחד כאן ואחד במקום אחר, והלא יותר ראוי להם, כיון שהם כאברי גוף אחד, שיהיו קבורים במקום אחד כדרך רמיזתם בספירות.

קודם שמתרץ רבי שמעון את שאלתו, מביא תירוץ אחד, שבהר ה' מקום קבורתם במקומות אשר יצטרכו בהם בני ישראל לזכותם ולהגנתם:

אֵלָא אֵית דְּאָמְרִי - אלא יש שאומרים ליישב מדוע נקבר כל אחד מהם

נפשי צמאה לדעת כל רז סודך
ויהי אור, יהי רצו
א"י ר"י דברי אהרן דא
(זה חסידות)

וזהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד"

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים